

Ines Gverić Korkut

SASVIM OBIČAN DAN

„Fali k'o izvađeni zub, nikako se naviknuti“, baš tako je govorio otac njezine prijateljice u prvim mjesecima nakon rušenja Ferhat-pašine džamije. Nije bio jedini. U glavama mnogih, slika građevine teško je nestajala. Zato je grad brujao i brujao o onome što se dogodilo, u početku potihom, da netko ne čuje, a poslije sve smjelije. Pričalo se onoliko koliko je trebalo da riječi nadvladaju nevjericu.

Dolazak u grad bio joj je težak jer se trebalo suočiti s nedostatkom. Utrčala je u stan s ruksakom na leđima i bacila se mami u zagrljaj. Mirisalo je po pitama, a kroz otvoren prozor je ulazilo proljetno sunce. Bili su to dani kad proljeće dođe naglo, zrak postane topao, a hladnoća se lijeno povlači iz unutrašnjosti kuća. Ubrzo nakon ručka rekla je mami da mora izaći jer ima dogovor.

Razmišljala je koji put izabrati. Mislila je da će joj biti lakše, ako taj ranjeni dio grada bude malo-pomalo ulazio u njezin vidokrug. Odlučila je doći iz pravca Šukrijine slastičarnice jer je krivina na tom mjestu omogućavala polagani prilaz. Koračala je uzbuđeno gledajući ljude koji hodaju kao da je običan dan, auti voze, semafori rade. Džamija se nije pojavljivala i u njoj je rasla nelagoda. Usporila je korak da se navikne, pognula glavu nakratko, a onda ju je praznina osupnula. Rupa nakon vađenja zuba, dobro je čovjek rekao. Činilo joj se da svi vide što se u njoj događa. Nastojala je činiti što i drugi ljudi. Kad se upalilo zeleno svjetlo, prešla je preko zebre i sad je već bila na manje od 100 metara od cilja. Vidjelo se da su izrezbarenu ogradu zamijenile metalne ploče, složene jedna uz drugu. Kroz prosjeke među njima nazirala se unutrašnjost dvorišta. Kad se sasvim približila, brzo je bacila pogled. Mogla je vidjeti gomilu kamenja iz šesnaestog stoljeća i ništa više. Sve drugo je bilo na drugom mjestu.

Do povratka kući već je imala plan u glavi. Nazvala je Luku s kojim se dogovorila naći navečer. Nakon što su se izgrlili i pretresli događaje od zadnjeg susreta, rekla je:

„Prošla sam danas pored džamije, jako je čudno...“

„Da, razumijem te. Svima je bilo čudno na početku, ali kako vrijeme ide, navikli smo se.“

„A kako se navikne na takvo nešto?“

Nije ništa odgovorio. Palcem je grebao rub etikete na pivskoj boci prateći očima prst kao da mu sudbina ovisi o grebanju tog komada papira. Kafić se polako praznio, a George Michael je sa zvučnika glasno izvikivao: „Freedoom, freedoom...“ Osjetila je krivnju što je unijela nelagodu u razgovor. Skrenula je priču na zajedničkog prijatelja i njegov odlazak u inozemstvo. Opet su zašutjeli.

„Ti i ja smo prijatelji, je l' tako?“, pitala je.

„Znaš da jesmo, čemu takvo pitanje?“, bio je zbunjen.

„I što si ti spreman učiniti za prijatelja?“

„Ajde, pucaj, nemoj mi te filozofske uvode...“

„Sjećaš se onog turbeta uz džamiju u čiju se unutrašnjost moglo pogledati kroz prozor? Unutra je bilo nekoliko grobova i jedan natpis...“

„Sjećam se i turbeta i natpisa...“

„E, pa ja imam jednu ideju“, polako je rekla nakon što je otpila iz čaše. „Ispisala bih taj natpis na *jumbo* plakat i postavila bih ga na ono malo kamenja što je ostalo od džamije.“

„Kao prvo, ideja ti je sjajna, nema šta. Hoćeš se i potpisati ispod? A kao drugo, kakve to veze ima s našim prijateljstvom?“, iznervirao se.

„Pa ne mogu to sama izvesti, treba mi kompanjon.“

„Ti se zajebavaš? Kakve su to fore, neka pjanska?“

„Nije pjanska, jer nisam pijana. Sasvim sam ozbiljna. Jedna od uloga umjetnika u društvu je da reagiraju na vrijeme u kojem žive. Tako ti je to“, mirno mu objasni.

„I koja je tvoja umjetnička poruka?“

„Nemam ja nikakvu poruku. Natpis sve govori. Samo želim da se mi svi toga sjetimo. Ljudi su skloni zaboravu u teškim vremenima, tako se lakše preživi.“

„A kako bi to izvela?“

„U zapadnom svijetu se za takve intervencije traži odobrenje gradskih vlasti...“

„Ma daj ne seri, fakat ne seri!“, prekinuo ju je. “Odobrenje gradskih vlasti! Rat je, hej! Rat je!“, njegove zadnje riječi glasno su odjeknule prostorom, jer je muzika baš tada utihnula.

„Onda nam preostaje ilegala, tako se to radi u ratu“, šapnula je i nasmijala se.

Konobar je došao naplatiti, bili su zadnji gosti.

Dok su hodali ulicama, nisu razgovarali. Na križanju gdje su im se putevi razilazili, kratko je pitao: „U koje doba?“

„Onda kad je san najčvršći, a zora još nije na vidiku“, spremno je izgovorila i čvrsto ga zagrlila. „Hvala ti, znala sam da hoćeš.“

Pripremu je obavila sama: platno, sprej, drveni držači, ispis teksta. U podrumu, kao pravi ilegalac. Stvari su preko dana stavili u njegov auto i parkirali ga na mjesto od kojeg su mogli pješice brzo doći do džamije. Našli su se tamo u 4 sata naredne noći. Strategiju su razradili još za dana. Mjesto ulaza, način zabadanja i fiksiranja drvenih kolaca. Sve je išlo neočekivano glatko. Malo iza pola 5 je bila u stanu. Slušajući kako mama lagano otpuhuje iz druge sobe, tiho se uvukla u krevet.

S jutrom je na ruševinama džamije osvanuo transparent na kojem je crnim slovima bilo ispisano:

„Posmatraču moga groba

jednaki smo skoro oba,

ja sam jučer bio taki

ti ćeš sutra bit ovaki.“

Ljudi su hodali ulicama, neki su zagledali, neki skretali pogled, auti su prolazili, semafori radili. Činilo se da je to jedan sasvim običan dan.